

Юлія ГРЕГОРАЦУК,

кандидат педагогічних наук,
учитель англійської мови

*Тернопільський академічний ліцей
«Українська гімназія» ім. І. Франка*

Тернопільської міської ради (м. Тернопіль)

ІСТОРИЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ РАДНИКА З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В ШКОЛАХ США

З огляду на нагальну потребу у якісних послугах з професійної орієнтації для здобувачів освіти, варто звернути увагу на посаду радника з профорієнтації для закладів загальної середньої освіти.

Оскільки Сполучені Штати Америки прийнято вважати країною, в якій зародилася профорієнтаційна робота, тому вивчення американського досвіду, а саме процесу розвитку і становлення професії консультанта, радника з професійної орієнтації, або каунслера (counselor), як називають їх у США, є актуальним і заслуговує на наукове дослідження.

Важливою передумовою появи професії консультанта з професійної орієнтації в США стали труднощі учнів під час вибору подальшого шляху у світі професій. Зауважимо, що перші консультанти почали допомагати учням середньої школи в Детройті визначитися з майбутньою професією у 1899 р., а на початку ХХ ст. американський психолог Г. Мюнстерберг був першим, хто створив і запровадив тестування на професійну придатність.

Джессі Б. Девіс був першим директором старшої школи, який у 1907 р. систематизував програму профорієнтації та закликав вчителів розвивати професійні інтереси й особистісні характеристики учнів у процесі навчання. Цим питанням зацікавилось багато освітян і у 1908 р. Ф. Парсонс створив ціле бюро із керівництва вибором спеціальності для учнів міських шкіл у Бостоні (бюро профорієнтації молоді) [4].

На початку ХХ століття вчителі виконували роботу консультантів з професійної орієнтації без відповідної фахової підготовки та були звільнені від виконання інших обов'язків. Серйозною проблемою для визначення наряду роботи радників з профорієнтації була відсутність централізованої та уніфікованої програми підготовки школярів до вибору майбутньої професії.

Кілька років по тому комітетом Ф. Парсонсона була створена перша сертифікована програма підготовки консультантів з профорієнтації. Згодом її запозичив Гарвардський університет. Таким чином, ця програма стала першою підготовчою програмою каунслерів університетського рівня і близько сотні бостонських вчителів середніх шкіл були скеровані для її проходження [4].

У 1917 р. в США був прийнятий закон Сміта-Хьюза. Він передбачав асигнування на профорієнтацію та професійне навчання школярів, а також підготовку фахівців для проведення цієї роботи. Закон зосереджувався на розвитку професійних програм у трьох основних напрямках: сільське господарство, промисловість, домашнє господарство.

Метою створеного у 1918 р. Комітету з професійної орієнтації було сприяння розробці та впровадженню програм професійної орієнтації в школах США. Цей комітет був заснований як відповідь на зростаючу потребу в організованій системі допомоги учням у виборі професійного шляху, а також на розвиток професійної освіти, який розпочався з прийняттям закону Сміта-Хьюза.

Все більшої актуальності набуває питання професійної орієнтації і профвідбору учнів у період бурхливого розвитку промислового виробництва. У 1934 р. було створене спеціальне агентство при державній службі зайнятості, яке займалось вивченням потреб підприємств і монополій у кваліфікованих кадрах.

Відповідно до закону про промислове учнівство 1937 р. було створене Бюро учнівства при Міністерстві праці, а також виділені кошти для введення державних програм професійної підготовки на середньої школи, придбання обладнання та оплати орендованих приміщень. Тому професійна орієнтація стала невіддільною частиною освітнього процесу в середніх школах США і професійне керівництво закріпилось як частина освітнього процесу школи з акцентом на ролі консультанта з профорієнтації до початку Другої світової війни.

У післявоєнний період у США прийняли кілька законодавчих актів, які вдосконалили діяльність школи у профорієнтації та профвідборі учнів. Закон Джорджа-Бардена 1946 р. надавав більше фінансування для програм професійної освіти, а також передбачав підтримку програм профорієнтації. Він також сприяв підготовці кваліфікованих працівників

через школи і програми, які не надавали наукового ступеня, а були орієнтовані на практичне навчання, що дозволяло швидко забезпечити країну фахівцями.

На той час у багатьох штатах шкільним консультантом міг стати будь-хто, хто мав три кредити з професійних знань і три кредити з принципів керівництва. Г. Джегер та його колеги з Міністерства освіти були занепокоєні якістю підготовки шкільних консультантів. Наразі у США існує близько 400 закладів, які видають дипломи консультантів. Це стало результатом зацікавленості Г. Джегера не лише у збільшенні кількості кар'єрних консультантів, а і в підвищенні якості їхньої підготовки.

Між 1949 та 1952 рр. Міністерство освіти підготувало 8 доповідей щодо підготовки каунслерів, змісту їх навчання, вимог до сертифікації тощо. У 1958 р. був прийнятий Закон про «Освіту в цілях національного оборони», який зумовив найбільше зростання кількості шкільних каунслерів в історії країни. Основні аспекти цього закону, які вплинули на підготовку та розвиток шкільних консультантів з профорієнтації, включають: фінансування освіти, профорієнтацію, підвищення стандартів, розширення програм, вплив на молодь.

Починаючи з 1960-х рр. у школах США поширилося так зване «розвивальне керівництво». Шкільний консультант із профорієнтації повинен був проводити необхідні заходи для забезпечення ефективності не лише професійного, а й навчального та особистого розвитку школяра [2]. Цей підхід до консультування відображав зміни в суспільстві та потреби учнів, сприяючи більшому усвідомленню значення соціально-емоційного розвитку поряд з академічними досягненнями.

У середині 1970-х рр. ХХ століття з'явилася модель шкільного психологічного консультування, яка акцентувала увагу на всебічному розвитку особистості учнів. Модель була створена командою під керівництвом Н. Гісберса. Вона складалася із взаємопов'язаних функцій консультування: консультаційної, профілактичної, оцінювальної, навчальної, співпраці з іншими фахівцями та розвивальної. Взаємодія функцій між собою створювала комплексний підхід до консультування, який враховував різноманітні потреби учнів і допомагав їм розвиватися в цілому.

У 1981 р. ця модель консультування була запроваджена в середніх школах, а у 1988 р. Американська асоціація консультування опублікувала

перше видання програми «Розвиток та управління шкільним лідерством» Н. Гісберса та П. Хендерсона. Друга редакція цієї книги з'явилася в 1994 р. і продовжила розвиток і вдосконалення моделі, враховуючи нові дослідження, практики та зміни в освіті.

У 1997 р. Американська асоціація шкільних консультантів встановила національні стандарти для програм шкільного консультування. Ці стандарти були спрямовані на забезпечення високої якості консультування, яке відповідає потребам учнів і навчальних закладів. Нині, відповідно до визначення Американської Асоціації з консультування, шкільними каунслерами є «професійно треновані, ліцензовані чи сертифіковані спеціалісти, які мають науковий ступінь, що дає їм змогу працювати як спеціалістам з людських стосунків у школі та освітніх інституціях» [1]. Для того щоб отримати сертифікат консультанта, здобувач вищої освіти повинен закінчити дворічну магістерську програму за двома основними спеціалізаціями: психологія та поведінкові науки, теорія і техніки консультування або соціальні науки.

У 2003 р. Американська асоціація шкільних радників розробила національну модель програм шкільного консультування. Модель інтегрувала результати праць Н. Гісберса, П. Хендерсон, Ш. Джексона і К. Джонсона та пов'язала ці підходи з національними стандартами та ініціативою щодо реформи програм шкільного консультування. Провідними авторами цього документа є Дж. Бауерс і Т. Хетч. Модель забезпечує основу для проектування, розробки, впровадження та оцінювання комплексних, адаптованих до рівня розвитку та систематичних програм шкільного консультування. Модель підтримує місію школи сприяючи освітньому процесу шляхом інтеграції особистого, академічного та професійного розвитку та реалізується шкільним радником з профорієнтації шляхом інтегрованих у навчальний план заходів, індивідуального планування, нагальних заходів та заходів щодо підтримки ефективності програми [5, с. 24].

Як зазначає Ш. Джонсонс, «нове тисячоліття надало можливості для шкільних каунслерів удосконалити свою професійну ідентичність як високо кваліфікованих спеціалістів, чия мета полягає у наданні допомоги усім учням стати ефективними через проведення сучасної програми шкільного

консультування, яка сприяє розвитку компетенцій у навчальній, професійній та соціальній сферах» [3, с. 6].

На основі аналізу етапів формування і становлення професії консультанта з професійної орієнтації в школах США постає питання: чи не варто в школах України ввести у штат загальноосвітніх закладів посаду радника з професійної орієнтації? Це, без сумніву, є важливим кроком, адже такі фахівці виконують важливу функцію у сучасному житті багатьох країн і є невід'ємною частиною соціальної, економічної та політичної організації суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. American Counseling Association. URL: www.counseling.org (дата звернення: 10.10.2024).
2. Flattau P. E. The National Defense Education Act of 1958: Selected Outcomes. Washington : Science and Technology Policy Institute, 2006. 90 p.
3. McCurdy K. School Counseling: A Scope of Practice for 21st century. *American Counseling Association Conference*. (Anaheim, CA – 24 March 2003). Anaheim, 2003. 20 p.
4. O'Brien, K. (2001). The legacy of Parsons: Career counselors and vocational psychologists as agents of social change. / *Career Development Quarterly*, 13-25
5. The ASCA National Model: a Framework for School Counseling Programs. American School Counselor Association, 2003. 139 p.